EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.9.2024
COM(2024) 390 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

liikmesriikide võetavate statistika usaldusväärsuse tagamise kohustuste kohta, mida nõutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 223/2009

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

liikmesriikide võetavate statistika usaldusväärsuse tagamise kohustuste kohta, mida nõutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 223/2009

1. SISSEJUHATUS

1.1. Määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta

Käesolev aruanne on neljas aruanne, mis on koostatud kooskõlas määrusega (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta,[1] eelkõige selle artikli 11 lõikega 4, milles on sätestatud:

„Komisjon kontrollib liikmesriikide võetud usalduse tagamise kohustuste täitmist korrapäraselt liikmesriikide saadetud aastaaruannete põhjal ning vajaduse korral ajakohastab neid.

[…]

Komisjon annab aru Euroopa Parlamendile ja nõukogule avaldatud usalduse tagamise kohustuse täitmise kohta ning, kui see on asjakohane, asjaomaste eduaruannete kohta 9. juuniks 2018 ning pärast seda iga kahe aasta tagant“.

Esimene aruanne avaldati 2018. aastal,[2] teine 2020. aastal[3] ja kolmas 2022. aastal[4].

Statistika usaldusvääruse tagamiseks võetavad kohustused

Statistika usaldusväärsuse tagamiseks võetavad kohustused (edaspidi „kohustused“) kehtestati osana eesmärgist tugevdada statistikavaldkonna kvaliteedijuhtimise raamistikku. Kohustusi tutvustati esimest korda komisjoni 2011. aasta teatises[5]. Kõnealune kontseptsioon toimib mehhanismina, mis kaasab riikide valitsused võtma järjepidevalt vastutust selle eest, et riik järgiks Euroopa statistika tegevusjuhist (edaspidi „tegevusjuhis“)[6].

Tegevusjuhisega loodi võrdlusalus Euroopa statistika arendamiseks, tegemiseks ja levitamiseks. See sisaldab 16 põhimõtet, mis käsitlevad institutsioonilist raamistikku, statistikaprotsesse ja -väljundeid. Tegevusjuhise peamine eesmärk on tagada, et Euroopa statistikasüsteemi raames tehtud statistika mitte ainult ei vasta kvaliteedikriteeriumidele, mille hulgas võib nimetada asjakohasust, õigeaegsust ja täpsust, vaid järgib ka ametialase sõltumatuse, erapooletuse ja objektiivsuse põhimõtteid.

Kohustused on oluline ühenduslüli tegevusjuhise ja liikmesriikide valitsuste vahel.

Määruse (EÜ) nr 223/2009 artikli 11 lõike 3 kohaselt on võetavate kohustuste „eesmärgiks veelgi tugevdada üldsuse usaldust Euroopa statistika vastu ning teha edusamme tegevusjuhises sisalduvate statistikaalaste põhimõtete rakendamisel“.

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 87, 31.3.2009, lk 164).

[2] COM(2018) 516 final.

[3] COM(2020) 278 final.

[4] COM(2022) 333 final.

[5] COM(2011) 211 final.

[6] Euroopa statistika tegevusjuhis – 2017. aasta muudetud väljaanne – Tootekataloogid – Eurostat (europa.eu).

Muutmismääruse (EL) 2015/759[7] põhjenduses 17 on märgitud, et „Euroopa statistika kvaliteeti saaks parandada ja kasutajate usaldust tugevdada, kaasates liikmesriikide valitsused Euroopa statistika tegevusjuhise (edaspidi „tegevusjuhis“) rakendamise eest vastutamisse. Sel eesmärgil tuleks statistika usaldusväärsuse tagamiseks võetavatesse kohustustesse (edaspidi „usalduse tagamise kohustus“), mille iga liikmesriik kehtestab oma riiklikke eripärasid arvesse võttes, lisada asjaomase liikmesriigi valitsuse poolt tegevusjuhise rakendamise tingimuste parandamiseks või säilitamiseks võetavad konkreetsed kohustused. Kohustused, mida vajaduse korral tuleks ajakohastada, võivad hõlmata kvaliteedi tagamise riiklikke raamistikke, sealhulgas enesehindamist, parandusmeetmeid ja seiremehhanisme“.

Euroopa statistikasüsteemi vastastikused eksperdihinnangud

Euroopa statistikasüsteemi (ESS) eesmärk on teha kvaliteetset Euroopa statistikat ning Eurostat ja ELi liikmesriikide ja EFTA riikide statistikaasutused teevad selle raames koostööd. Statistika kvaliteedi tagamiseks lõid ESSi liikmed ühise kvaliteediraamistiku, mille nurgakivi on Euroopa statistika tegevusjuhis. Euroopa statistika kvaliteedi tagamisel on oluline see, et riikide statistikaasutused järgiksid kõiki tegevusjuhises sisalduvaid põhimõtteid ja näitajaid. Nõuete täitmist hinnatakse korrapäraselt tehtavate ESSi vastastikuste eksperdihinnangute abil.

ESSi vastastikuste eksperdihinnangute tegemisel järgitakse üksikasjalikku metoodikat ning need hõlmavad tõenditel põhinevaid enesehindamisi, riikide külastusi ja eksperdirühmade koostatavaid vastastikuse eksperdihinnangu aruandeid. Aruannetes esitatakse soovitused olukorra parandamiseks ning seejärel võetakse vastu parandusmeetmeid käsitlevad tegevuskavad, mille täitmise üle teeb Eurostat igal aastal järelevalvet. Eelmised vastastikuste eksperdihinnangute voorud viidi läbi aastatel 2006–2008 ja 2013–2015. Vastastikuste eksperdihinnangute kolmas voor, mis hõlmab aastaid 2021–2023, on lõpule viidud ja komisjon esitas selle tulemused lõpparuandes[8]. Vastastikuste eksperdihinnangute aruanded on kättesaadavad Eurostati veebisaidil[9].

Sellega seoses on riikide valitsustega seotud kohustustel täiendav roll ESSi vastastikustes eksperdihinnangutes, millesse on kaasatud riikide statistikaasutused.

2. ÜLEVAADE USALDUSVÄÄRSUSE TAGAMISE KOHUSTUSTEST JA LIIKMESRIIKIDE ARUANDED

2.1. Üldsätted

Määruse (EÜ) nr 223/2009 artikli 11 kohaselt peavad liikmesriigid ja komisjon võtma kõik vajalikud meetmed, et säilitada Euroopa statistika usaldusväärsus. Selleks on statistika usaldusväärsuse tagamiseks võetavate kohustuste eesmärk tagada üldsuse usaldus Euroopa statistika vastu. Kui liikmesriik ei ole kohustust avaldanud, peab ta esitama komisjonile ja avalikustama eduaruande tegevusjuhise rakendamise kohta ning, kui see on asjakohane, jõupingutuste kohta, mida on tehtud statistika usaldusväärsuse tagamiseks võetud kohustuse sõnastamiseks.

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/759, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta (ELT L 123,19.5.2015, lk 90).
[8] Komisjoni dokumendiregister – SWD(2024) 136 (europa.eu).
[9] Praegune voor (2021–2023) – Eurostat (europa.eu).

Komisjon peab andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule aru avaldatud kohustuste täitmise kohta ning, kui see on asjakohane, asjaomaste eduaruannete kohta 9. juuniks 2018 ning pärast seda iga kahe aasta tagant.

2.2. Kohustuste vorm

Määruses ei ole sätestatud eeskirju selle kohta, millises vormis peaks kohustus olema. Siiski tuleb saavutada eesmärk suurendada üldsuse usaldust valitsuse kohustusega tagada kvaliteetse statistika jaoks vajalikud tingimused.

Nagu esimeses aruandes[10] märgitud, leiab enamik liikmesriike, et nende õigusaktide teatavad osad moodustavad kohustuse. Nende liikmesriikide arv, kes on sõnastanud iseseisvad kohustused, on aga aastate jooksul suurenenud. Käesolevas aruandes antakse üldine ülevaade praegusest olukorrast, käsitledes muu hulgas eelmistes aruannetes kirjeldatud olukordi ja uusi arengusuundumusi.

Käesolev aruanne põhineb üksnes riikidelt selle jaoks saadud andmetel. Eurostat kutsus liikmesriike üles esitama aruande, mis käsitleb ajavahemikku 1. jaanuarist 2022 kuni 31. detsembrini 2023.

Riiklikud õigusaktid kohustustena

Liikmesriigid, kes leiavad, et nende õigusaktide teatavad osad moodustavad kohustuse, viitasid nendele õigusnormidele, mis on asjakohased tegevusjuhise rakendamise tingimuste parandamiseks või säilitamiseks, ning andsid aru asjakohastest muudatustest.

Austria: Austria statistikaamet leiab, et kohustuse moodustavad liikmesriigi õigusnormid, nimelt föderaalne statistikaseadus. Austria teatas, et võrreldes eelmise aruandeperioodiga ei ole olulisi muudatusi tehtud.

Horvaatia: nagu on märgitud ka Eurostatile esitatud Horvaatia statistikaameti aruandes, on kohustuse õiguslik alus 2020. aastal jõustunud ametliku statistika seadus , sest see annab riiklikule statistikaametile ametialase sõltumatuse ja toetuse, mida ta tegevusjuhise rakendamise tingimuste säilitamiseks ja parandamiseks vajab. Riiklik statistikaamet vastutab üldiselt riikliku statistikasüsteemi koordineerimise ja arendamise eest. Teiste ametliku statistika tegijate tööülesanne on ametlikku statistikat arendada, teha ja levitada. Riiklik statistikaamet püüab esitada õigeaegseid statistilisi andmeid, mis vastavad kasutajate vajadustele. Selleks tegi riiklik statistikaamet 2022. aasta lõpus kasutajate rahulolu uuringu. Uuringu tulemusi kasutatakse riikliku statistikaameti tegevuse edasiseks kavandamiseks.

Tšehhi: Tšehhi kohustus[11] avaldati 28. veebruaril 2018 riikliku statistikaameti veebisaidil. Kohustuses võetakse kokku määruse (EÜ) nr 223/2009 asjakohased sätted ja märgitakse, nagu kinnitati Eurostatile esitatud Tšehhi statistikaameti aruandes, et see on juba täidetud kehtivate õigusaktidega, milles on sätestatud Tšehhi statistikatalituse tegevus. Kõigepealt viidatakse riigi statistikatalitust käsitlevale seadusele nr 89/1995, samuti põhiseadusele ja valitsuse kodukorrale. Kõnealuse õigusnormide süsteemiga nähakse ette tingimused, mis on vajalikud kõigi nende Euroopa statistika tegevusjuhise põhimõtete täitmiseks, mis käsitlevad institutsioonilist keskkonda. Riiklik statistikaamet andis aru edasistest muudatustest, sealhulgas kvaliteedijuhtimise parandamisest.

[10] COM(2018) 516 final.
[11] Tšehhi õigusaktide kokkuvõte seoses usaldusväärsuse tagamiseks võetavate kohustusega on esitatud Tšehhi statistikaameti veebisaidil.

Saksamaa: leitakse, et kohustuse moodustavad liikmesriigi õigusnormid. Nagu Saksamaa föderaalne statistikaamet oma aruandes Eurostatile märkis, järgib Saksamaa tegevusjuhist hästi, mida kinnitab ka vastastikuse eksperdihinnangu aruanne. Samal ajal tehti vastastikuses eksperdihinnangus kindlaks valdkonnad, kus on arenguruumi, ning aruandes soovitati võtta asjakohaseid meetmeid. Kõige olulisemad meetmed käsitlevad koostööd ja koordineerimist Saksamaa statistikasüsteemis, ühtsete kvaliteedistandardite kehtestamist, programmide kavandamist ja innovatsiooni. Lisaks sellele rõhutatakse Eurostatile esitatud aruandes, et edusammude tegemist näitab uute registriga seotud komponentide lisamine föderaalse statistikaameti tegevusvaldkondadesse.

Eesti: kohustus on sätestatud riikliku statistika seaduses, eelkõige paragrahvi 7 lõikes 1, mille kohaselt tehakse riiklikku statistikat kooskõlas määruses (EÜ) nr 223/2009 sätestatud statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumidega. Riikliku statistika seadus jõustus 2010. aasta augustis ja Eurostatile esitatud aruandes kinnitati, et pärast seda ei ole tehtud ühtegi olulist muudatust.

Soome: Soome võetud usaldusväärsuse tagamise kohustus põhineb riiklikul statistikaalasel õigusaktil. Eurostatile käesoleva aruandeperioodi kohta esitatud aruandes tuuakse esile Soome statistikaseaduse hiljutist muutmist. Üks muudatustest seisnes selles, et Soome statistikaametile anti uus ülesanne, nimelt mikroandmete kogumine ja esitamine teadusuuringute ja statistilise analüüsi eesmärgil. Läbivaadatud seadusega täpsustatakse ka norme, mida kohaldatakse andmetele juurdepääsu võimaldamisel teadusuuringute ja analüüsi eesmärgil.

Prantsusmaa: Prantsusmaa statistikaameti andmetel jälgitakse riikliku statistikaameti aastaaruandes[12] tegevusjuhise järgimist ning see aruanne avaldatakse kahes versioonis, st prantsuse ja inglise keeles. Eurostatile esitatud aruandes ei viidatud ühelegi Prantsusmaa valitsuse iseseisvale kohustusele.

Ungari: nagu on märgitud ka Eurostatile käesoleva aruandeperioodi kohta esitatud aruandes, on Ungari valitsuse sõnastatud kohustused sätestatud 1. jaanuaril 2017 jõustunud riiklikus statistikaseaduses. Pärast seda ei ole olulisi muudatusi tehtud.

Itaalia: Itaalias ei ole kehtestatud ühtegi iseseisvat kohustust. Itaalia statistikaamet andis aru hiljutistest muudatustest tegevusjuhise põhimõtete kohaldamisel. Riiklik statistikaamet kiitis heaks oma uue kvaliteedipoliitika, mis näeb ette tavapäraste protsesside, näiteks uuringute vastavuse hindamise usaldusväärsete meetodite ja tavadega. Selleks võeti ajavahemikus 2022. aasta oktoobrist kuni 2023. aasta jaanuarini kõigis riikliku statistikaameti tavapärastes protsessides kasutusele kontrollnimekiri. Kontrollnimekirja iga osa eesmärk on kindlaks teha puudused ja seega suunata rakendatavaid parandusmeetmeid. Auditid on kavas teha kolme aasta jooksul, kuna ajakohastatud kontrollnimekiri tuleks koostada iga kolme aasta järel.

Läti: kohustus on sätestatud riiklikus õiguses, st statistikaseaduses. Käesoleva aruandeperioodi jooksul ei ole seda seadust oluliselt muudetud.

Leedu: kohustus on sätestatud riiklikus õiguses. Käesolevat aruandeperioodi käsitlevas aruandes tuuakse esile mõned hiljutised muudatused. 1. jaanuaril 2023 jõustus uus ametliku statistika ja riigi andmete haldamise seadus, millega laiendati Leedu statistikaameti rolli ja ülesandeid. Uue seaduse kohaselt sai Leedu statistikaametist riigi andmete amet, mis ei

[12] Riikliku statistikaameti 2022. aasta aruanne.

vastuta mitte ainult ametliku statistika tegemise, vaid ka riigi andmete haldamise eest. Uue seadusega säilitatakse kohustus rakendada ametliku statistika tegemisel tegevusjuhist.

Luksemburg: nagu kinnitati ka Eurostatile esitatud aruandes, leiab Luksemburg, et kohustus sisaldub riiklikus õigus. Ajavahemikul 1. jaanuarist 2022 kuni 31. detsembrini 2023 ei ole ühtegi muudatust tehtud.

Madalmaad: kohustus on sätestatud riiklikus õiguses. Riikliku õiguse olulistest muudatustest ei ole teatatud. Pärast eelmist vastastikust eksperdihinnangut on tehtud mitu täiustust, eelkõige seoses institutsioonilise keskkonna stabiliseerimisega ning kvaliteedijuhtimise ja -tagamise tugevdamisega. Inimressursside ja tulemuslikkuse mõõtmise valdkonnas viidi läbi täiendavaid reforme. Madalmaade statistikaamet on alustanud tööd seoses viimasest vastastikusest eksperdihinnangust tulenenud soovitustega.

Norra: kohustus järgida tegevusjuhises sätestatud põhimõtteid on sätestatud Norra statistikaseaduses, mis jõustus 2021. aasta jaanuaris. Norra statistikaameti veebisaidil avaldati esimesed kaks aruannet statistikaseaduse ja tegevusjuhise kvaliteedipõhimõtete järgimise kohta[13]. Eurostatile esitatud aruandes on nimetatud tegevuskava parandusmeetmete võtmiseks pärast Norra statistikasüsteemi vastastikust eksperdihinnangut.

Poola: Eurostatile esitatud Poola statistikaameti aruandes kinnitati, et Poola kohustuseks peetakse riiklikku õigust, täpsemalt 29. juuni 1995. aasta ametliku statistika seadust. Pärast eelmise aruande esitamist ei ole ametliku statistika seaduse sätteid, millega rakendatakse tegevusjuhise põhimõtteid, muudetud.

Portugal: nagu on märgitud ka Eurostatile esitatud aruandes, on kohustus sätestatud riiklikus õiguses, nimelt dekreetseaduses nr 136/2012. Seda dekreetseadust käsitatakse Portugali valitsuse poliitilise kohustusena. Dekreetseadus sisaldab muu hulgas sätteid, mille eesmärk on parandada või säilitada tegevusjuhise rakendamise tingimusi ning eraldada vajalik eelarve ja anda volitused kõigi seadusega ettenähtud tegevuste teostamiseks.

Slovakkia: Eurostatile esitatud aruandes kinnitati, et iseseisvat kohustust ei ole kehtestatud. Käesoleval aruandeperioodil võttis riiklik statistikasüsteem tegevusjuhise[14] rakendamise raames vastu ja rakendas mitu normatiivset, korralduslikku ja metoodikadokumenti.

Hispaania: Eurostatile esitatud aruandes kirjeldatakse mitut meedet, mis tegevusjuhise paremaks rakendamiseks aastatel 2022–2023 võeti. Muudeti riikliku statistika seadust, millega laiendati tegevusjuhise järgimise kohustust statistika tegemisele riikliku statistikakava raames, mis ei piirdu üksnes Euroopa statistikakavaga. Sama seadusega tunnistati Hispaania riiklik statistikaamet riiklikuks statistikaasutuseks.

Iseseisvad usaldusväärsuse tagamise kohustused

Sõnastatud iseseisvaid kohustusi esineb eri vormides, millest igaüks kajastab asjaomase riikliku statistikasüsteemi eripära.

Komisjoni esimeses kolmes kohustusi käsitlevas aruandes, mis avaldati 2018., 2020. ja 2022. aastal, esitati järgmised liikmesriikide iseseisvad kohustused.

[13] 2022. aasta aruanne ametliku statistika kvaliteedi kohta ja 2023. aasta aruanne ametliku statistika kvaliteedi kohta.

[14] Vt ka Slovakkia õigusriigi olukorda käsitlevas peatükis esitatud kaalutlusi pädevusseaduse muudatuste kohta, millega laiendatakse valitsuse õigust nimetada ametisse ja vabastada ametist teatavate sõltumatute asutuste juhte (SWD(2024) 825, 24.7.2024).

Belgia: 31. mail 2017 kiitis konsultatsioonikomitee, kus on esindatud föderaalvalitsus ning piirkondade ja kogukondade valitsused, heaks Belgia võetud usaldusväärsuse tagamise kohustuse[15] ning seejärel avaldati see Belgia föderaalse statistikaameti ja piirkondlike statistikaasutuste veebisaitidel. 2022. ja 2023. aastal läbi viidud vastastikuste eksperdihinnangute kolmanda vooru parandusmeetmete raames tehti kohustuse rakendamisel edusamme. Eurostatile esitatud aruandes toodi esile saavutused koordineerimise, koostöö ja ressursside piisavuse valdkonnas. Lisaks töötati välja levitamise ja teavitamise strateegia, mida on kohandatud eri kasutajatele.

Bulgaaria: Eurostatile esitatud aruandes kinnitas riiklik statistikaamet oma eelmist aruannet, märkides, et Bulgaaria valitsus allkirjastas kohustuse[16] 8. detsembril 2021. Valitsus võttis muu hulgas kohustuse i) näha ette asjakohased tingimused statistika arendamiseks, tegemiseks ja levitamiseks, ii) tagada riikliku statistikaameti presidendi õigused ja kohustused, iii) eraldada piisavad vahendid ametliku statistika kvaliteedi parandamiseks ja säilitamiseks ning iv) tagada riiklikule statistikaametile juurdepääs haldus- ja muudele andmeallikatele.

Küpros: ministrite nõukogu kiitis kohustuse heaks 2018. aastal[17]. Kohustus avaldati koos kodanikele mõeldud kokkuvõttega. Eurostatile esitatud aruandes selgitati, et uus 2021. aasta ametliku statistika seadus (seadus nr 25(I)/2021) sisaldab sõnaselgeid viiteid statistikaalastele põhimõtetele (sh ametialane sõltumatus, erapooletus ja objektiivsus), kvaliteedikriteeriumidele ja tegevusjuhise rakendamisele, et tagada üldsuse usaldus statistika vastu.

Kreeka: Kreeka kohustuse[18] allkirjastasid 29. veebruaril 2012 Kreeka peaminister ning maksunduse ja tolliliidu, auditi ja pettusevastase võitluse eest vastutav Euroopa Komisjoni volinik. See on kättesaadav Kreeka statistikaameti veebisaidil. Nagu ka teatati, ei ole pärast seda enam muudatusi tehtud. See kohustus on endiselt jõus ja kohaldatav.

Island: iseseisev kohustus avaldati 2019. aasta novembris[19]. Eurostatile esitatud Islandi statistikaameti aruandes toodi esile seda, et kohustuse tekst lisati 2020.–2024. aasta eelarvekava dokumentidesse ja parlament kiitis selle heaks. Kohustuses kinnitatakse taas, et riikliku statistika usaldusväärsus on üks eeltingimus usalduse loomiseks majandus- ja sotsiaalstatistika suhtes, mida kasutatakse poliitika kujundamiseks ja valitsuse otsuste mõju neutraalseks hindamiseks. Kohustuses kinnitatakse uuesti normide jõustamiseks vajalikku ametialast sõltumatust ja töökeskkonda, et Islandi statistikaamet saaks läbi viia uusi projekte, koguda andmeid ning töödelda ja levitada ametlikku statistikat.

Iirimaa: Iirimaa valitsus võttis kohustuse vastu 2017. aastal[20]. Sellega kinnitas valitsus taas oma kohustust i) tagada riikliku statistikaameti sõltumatus, ii) toetada riiklikku statistikaametit tegevusjuhise järgimise tagamisel ning iii) aidata arendada laiaulatuslikumat Iirimaa statistikasüsteemi riikliku statistikaameti juhtimisel. Nagu on märgitud ka Eurostatile esitatud riikliku statistikaameti aruandes, on valitsuse heaks kiidetud kohustus täiendav

[15] Belgia valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus, https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (kättesaadav inglise, prantsuse, saksa ja hollandi keeles).
[16] Bulgaaria valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus.
[17] Küprose valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus; ministrite nõukogu otsus nr 85.964.
[18] Kreeka valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus.
[19] Islandi valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus (kättesaadav islandi keeles).
[20] Iiri valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus (kättesaadav ainult inglise keeles).

kinnitus kehtivate seaduste ning nende poliitikameetmete ja tavade toetamise kohta, mille riiklik statistikaamet on tegevusjuhisest tulenevate kohustuste täitmiseks kehtestanud.

Malta: Maltal kirjutas peaminister kohustusele alla 17. mail 2018[21]. Nagu on märgitud ka Eurostatile esitatud Malta riikliku statistikaameti aruandes, on valitsus pärast seda täielikult järginud riikliku statistikaameti ametialase sõltumatuse põhimõtet. Selleks et veelgi tugevdada oma sõltumatust kooskõlas kohustusega, on riiklik statistikaamet teinud tööd uue õigusakti väljatöötamiseks, millega tunnistatakse kehtiv Malta statistikaameti seadus kehtetuks. Kõigi kavandatud muudatuste eesmärk on ühtlustada statistikaalaseid protsesse, et suurendada statistika tegemise usaldusväärsust, tõhusust, läbipaistvust ja õigeaegsust.

Rumeenia: Rumeenia statistika usaldusväärsuse tagamise kohustuse võttis Rumeenia valitsus vastu oma 9. juuni 2017. aasta istungil[22]. Nagu on selgitatud Eurostatile esitatud Rumeenia riikliku statistikaameti aruandes, on tõstetud riikliku statistikasüsteemi töötajate palku ning dialoogid peamiste sidusrühmadega on jätkuvalt suurendanud usaldust statistika vastu.

Sloveenia: Sloveenia valitsus võttis kohustuse vastu 5. jaanuaril 2017[23]. Seejärel avaldati see koos vastava kodanikele mõeldud kokkuvõttega statistikaameti veebisaidil. Eurostatile esitatud aruanne ei sisaldanud sellega seoses edasisi muudatusi.

Rootsi: kohustus esitati Rootsi valitsuse 2017. aasta eelarve eelnõus[24]. Seejärel avaldati see ka Rootsi statistikaameti veebisaidil. Lisaks koostab riiklik statistikaamet igal aastal aruande statistika kvaliteedinõuete kohta. Nagu nähtub Eurostatile esitatud riikliku statistikaameti aruandest, on tulemused käesoleval aruandeperioodil peamiselt positiivsed, kuid mõnes valdkonnas on veel arenguruumi.

Samuti väärib märkimist, et kohustused võttis ametlikult vastu ka kolm kandidaatriiki, kuigi väljaspool Euroopa statistikasüsteemi: **Albaania** 10. novembril 2017, **Montenegro** 22. veebruaril 2018 ja **Põhja-Makedoonia** 17. oktoobril 2018.

Lisaks teavitati komisjoni järgmistest muudatustest, mis tehti väljaspool käesolevat aruandeperioodi.

Liechtenstein: nagu on märgitud ka Eurostatile esitatud statistikaameti aruandes, kinnitas Liechtensteini valitsus 27. veebruaril 2024 oma kohustust kaitsta sõltumatut ja usaldusväärset statistikat kooskõlas määrusega (EÜ) nr 223/2009[25]. Valitsus võttis endale kohustuse tagada i) statistikaameti sõltumatus, ii) ametliku statistika kvaliteet, rakendades rahvusvahelisi ja Euroopa standardeid statistiliste andmete kohta, ning iii) piisavad ja alalised vahendid, et tagada ametliku statistika kvaliteet ja asjakohasus. Peale selle kohustus valitsus andma statistikaasutustele juurdepääsu haldusandmetele ning tagama vastajate õigused ja statistiliste andmete konfidentsiaalsuse.

Šveits: föderaalne statistikaamet teatas Eurostatile, et 24. jaanuaril 2024 võttis Šveitsi Liidunõukogu vastu ja avaldas föderaalvalitsuse järgmiste aastate (2024–2027) riikliku statistika programmi. Aruandes antakse ülevaade statistikaalastest eesmärkidest,

[21] Malta valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus (kättesaadav ainult inglise keeles).
[22] Rumeenia valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus (kättesaadav ainult rumeenia keeles).
[23] Sloveenia valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus (kättesaadav inglise ja sloveeni keeles).
[24] Rootsi valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus. Avaldatud inglise keeles **Rootsi statistikaameti** 2017. aasta aruandes.
[25] Liechtensteini valitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus.

prioriteetidest ja tegevustest ning see sisaldab kohustust[26]. Kohustuses kinnitab valitsus oma eesmärki i) järgida ametliku statistika kogumise, tegemise ja levitamise rahvusvahelisi põhimõtteid, ii) tagada föderaalse statistikaameti ja muude riigi ametiasutuste ametialane sõltumatus, iii) toetada föderaalset statistikaametit ja muid riigi ametiasutusi tegevusjuhise järgimise tagamiseks vajalike meetmete võtmisel ning iv) arendada föderaalse statistikaameti juhtimisel edasi föderaalset statistikasüsteemi.

3. JÄRELDUS

Nagu on sätestatud määruses (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta, aitavad kohustused tugevdada üldsuse usaldust Euroopa statistika vastu ja teha edusamme tegevusjuhises sisalduvate statistikaalaste põhimõtete rakendamisel.

Üha rohkem riike avaldab iseseisvaid kohustusi. See suundumus on tervitatav ja komisjon toetab seda täielikult. Paljud liikmesriigid leiavad, et nende riiklik õigus ja selles sisalduvad erisätted juba kujutavad endast kohustust. Sellega seoses teatasid mõned liikmesriigid, et asjakohases riiklikus õiguses tugevdati riikliku statistikaameti rolli keskse statistikaasutusena. Üldsuse usalduse suurendamiseks ja statistika kvaliteedinõuete täitmiseks on vaja asjakohaseid muudatusi pidevalt jälgida ning kohaneda kasutajate muutuvate ootuste ja vajadustega.

Riiklikud statistikaametid kasutavad mitmesuguseid kvaliteedijuhtimise ja tulemuslikkuse mõõtmise vahendeid. Käesoleval aruandeperioodil on kinnitust leidnud, et statistikaametite tulemuslikkuse objektiivseks hindamiseks on välishindamised hädavajalikud. Sellega seoses on vastastikused eksperdihinnangud oluline vahend. Nende abil saab statistika usaldusväärsuse kohta väärtuslikku teavet välistelt sidusrühmadelt, kellel on selles valdkonnas asjakohased teadmised ja kogemused.

Euroopa statistikasüsteemi kui terviku asjakohasuse ja usaldusväärsuse seisukohast on üldsuse usalduse säilitamine ametliku statistika vastu äärmiselt tähtis. See aitab ka ELil ja ELi liikmesriikide valitsustel reageerida praegu esinevatele ja tulevikus tekkivatele suurtele väljakutsetele, kasutades objektiivsetel andmetel ja faktidel põhinevaid meetodeid, mis toetavad poliitiliste otsuste demokraatlikku legitiimsust. Komisjon jälgib juhtumeid, kus valitsused ei suuda tagada oma riiklike statistikaametite ametialast sõltumatust, näiteks juhtumeid, kus valitsus muudab riiklikku õigust viisil, mis seab statistikaameti vastavuse ametialase sõltumatuse põhimõttele kahtluse alla, või vabastab statistikaameti juhi ametist enne ametiaja lõppu või ilma selge põhjenduseta. Komisjon jätkab asjakohaste muudatuste jälgimist ning aitab liikmesriikidel saavutada nende eesmärki säilitada ja suurendada üldsuse usaldust statistika vastu.

[26] Programm, sealhulgas Šveitsi föderaalvalitsuse võetud statistika usaldusväärsuse tagamise kohustus.